

Els morts riallers – Ferran Sáez Mateu

Als anys vuitanta, quan Ferran Sáez Mateu va arribar a Barcelona, les parades del mercat de Sant Antoni eren plenes de llibres revolucionaris de segona mà. La imatge de tots aquells pamflets d'Althusser, Harnecker i Marcuse que de sobte havien quedat obsolets resumeix l'evolució de tants líders nostrats, que en pocs anys van passar de ser leninistes, maoistes o trotskistes a tornar-se socialdemòcrates de pedra picada.

L'operació, però, no era més que la segona part d'una altra que havia començat en plena dictadura franquista, quan els fills de la burgesia s'havien fet comunistes. En una de les escenes de la novel·la *Els morts riallers*, a un vell franquista li ve un atac de riure quan veu les fotografies del Maig del 68: per favor, allò no era pas la revolta obrera, on vas a parar, sinó la dels fills de la burgesia. No hi havia perill, doncs. I vingia riure, ell.

La memòria i la desmemòria són temes rellevants en la història recent del país. Ara que en cada manifestació ressona el "Ni oblit ni perdó", val la pena recordar aquells anys de transició en què aquestes dues actituds -que tant podem entendre com a virtuts, com a fruits de la necessitat, o com a errors estratègics- van arrasar. Aquelles crides a la reconciliació que predominaven als anys setanta i que avui dia són vistes amb suspicàcies retroactives han estat reconvertides en matèria novel·lesca per Ferran Sáez Mateu (la Granja d'Escarp, 1964) a *Els morts riallers*.

El títol fa referència a les biografies fetes a mida que publiquen els editors de la novel·la, i que s'inspiren en aquells anys en què dirigents franquistes com Manuel Fraga o Juan Manuel Samaranch feien veure que havien desmantellat el règim des de dins. Llavors les consignes eren tancar ferides i mirar cap endavant, que és exactament el que convé als que han guanyat una guerra i una postguerra, i que a més volen guanyar una transició i una democràcia. Com diu un dels protagonistes de la novel·la, "l'evolució no ens va dissenyar per ser coherents, sinó per sobreviure". Quan arribaven a la vellesa, aquells franquistes de tota la vida es feien escriure biografies que els reciclaven com a pioners, si no màrtirs, de la democràcia

Ferran Sáez Mateu ha transitat per aquest gènere proteic que anomenem no ficció, i que en el seu cas inclou des d'estudis universitaris fins a dietaris, passant per assajos de debò, amb tots els ets i uts. Des de la segona dècada d'aquest segle també ha publicat ficcions. *Els morts riallers*, situada a mig camí entre la novel·la i la rememoració històrica, proporciona una visió caricaturesca i fins truculenta d'aquella desmemòria orquestrada pels vencedors, que encara ara retreuen els retrets i volen passar pàgina perquè és el que els convé.